26/02/2026

Покаен канон на св. Андрей Критски в столичния храм „Св. София“

Вечерта на 25 февруари, в древния столичен храм „Света София – Премъдрост Божия“ бе отслужено Велико повечерие с третата статия на Великия покаен канон на св. Андрей, архиепископ Критски.

Съгласно програмата на Софийската света митрополия за съборните богослужения през Великия пост, последованието бе предстоявано от Негово Преосвещенство Знеполски епископ Мелетий – ректор на Софийската духовна семинария. Заедно с него съслужиха свещеник Евтимий Куков от храмовото духовенство и дякон Николай Димитров.

Във великопостната вечерня молитвено участие взеха Негово Светейшество Софийския митрополит и Български патриарх Даниил и Техни Преосвещенства: Мелнишки епископ Герасим –главен секретар на Светия Синод, и Браницки епископ Йоан – първи викарий на Софийския митрополит.

Песнопенията на Покайния канон, както и вдъхновяващите химни на

Великото повечерие, бяха изпълнени от Свещеническия хор, с диригент ставрофорен иконом д-р Кирил Попов и с участието на софийски семинаристи, ръководени от зам.-ректора протойерей Слави Спасов.

Столични свещенослужители, семинаристи и голямо множество софиянци изпълниха до краен предел просторния столичен храм и заедно с певците повтаряха покайните слова: „Помилуй ме, Боже, помилуй ме!“.

След прочитането на третата част на канона, застанал на архиерейския трон, епископ Мелетий се обърна със слово към многобройните присъстващи, в което говори за покаянието – познато като дума, но трудно за истинско духовно разбиране.

„В третата вечер сме на Великия пост, отново заедно събрани на Великото повечерие – тук, под куполите на храма, за да възнесем този молитвен стон: „Помилуй ме, Боже помилуй ме“. Тези стени и този купол над нас вероятно за всички векове досега е чувал множество такива молитвени въздихания, множество сълзи и протегнати ръце към небето, които да искат прошка, благодат и обновление“, започна словото си той.

„В периода на Светата Четиридесетница това, което ни призовава и събира в храма и във всяко едно преживяване, е думата „покаяние“ и този канон ние наричаме Велик покаен канон. Ние много говорим за „покаяние“, като използваме тази дума; в църковния език имаме понятието „учител на покаянието“. Тази дума и преживяване стои пред очите ни постоянно. Колкото и да стои като нещо познато, то е далечно, трудно. Познато, но носещо сложни усещания и чувства в душата ни. Ако бъдем достатъчно откровени със себе си, трябва да признаем, че встъпваме в попрището на покаянието с голямо вътрешно усилие, със сложни мисли в ума и сърцето си, имаме вътрешна съпротива да се каем, изпитваме отчуждение от това дело.

Може би трябва да си зададем въпроса: защо ни е трудно да се каем, въпреки че знаем колко е важно? Защо асоциираме покаянието с нещо мрачно и неприятно, въпреки че отците на Църквата винаги в своите писания и живот свидетелстват, че то не е психологическо състояние на човека, не е внушаване на вина и носене на чувството за непълноценност и недостатъчност в регистъра на човешката психика; то е нещо друго, но остава за нас някак трудно и далечно“, сподели епископ Мелетий.

„Има една книга, която е прекрасна да се чете в настоящия постен период – това са писмата на о. Никон Воробьов „За нас е оставено покаянието“. Това

заглавие може да бъде за нас слоган на живота ни – ние християните в XXI век не се спасяваме, уви, с подвизи на благочестие, с онези велики и Христоподражателни добродетели, за които четем в житията на светиите, но според бдителните наши учители и отци, модерният човек се спасява в чина на покаянието, по същия начин по който са се спасявали онези палестински евреи, които чули думите на Христа: Покайте се, защото се приближи царството небесно. Покаянието е начало и край на нашия живот, то по думите на св. Исаак Сирин, е „трепетното преддверие на Рая“.

Но за нас тук, в момента, то остава сложна задача, която обаче не трябва да изоставяме. Следва да си зададем въпроса – ако покаянието е толкова важно, но същевременно ни е трудно, защо е така? Какво ни отчуждава от това покаянието да бъде за нас естествено, нещо само подразбиращо се, да бъде постоянен тон на нашия живот, защо не успяваме да направим покаянието част от себе си? Отговори вероятно има много, но едно от възможните обяснения е, че за да може човек да се покайва, той трябва да живее в себе си, а ние, голяма част от живота си, прекарваме сякаш извън себе си. И колкото повече дни и години минават от живота ни, толкова сякаш отчуждени се оказваме на самите себе си, и колкото повече календарът навърта нови години, толкова повече и цялото общество, светът около нас, технологиите и мрежите ни подпомагат в това бягство от себе си“, каза в словото си епископът и насърчи вярващите да търсят верния, истинския път към себепознание и когато встъпят на него, тогава могат да осъзнаят греховете си, да приемат покаянието и така да достигнат до вечно спасение.

+++

Свети Андрей Критски († 713 г.) е написал много стихири, трипесници и канони, като най-известната му творба и върхът на неговото поетическо творчество е 250-тропаровият „Велик покаен канон“, който се изпълнява на части през първата седмица на светата Четиридесетница до четвъртък на Великото повечерие, а целият – в сряда на петата седмица, по време на Малкото повечерие.

В този Велик канон са изредени всички забележителни прояви на истинско покаяние от Адам до благоразумния разбойник. Считан за своеобразна покайна автобиография, бил занесен в Константинопол лично от свети Андрей, заедно с житието на света Мария Египетска, написано от свети Софроний Йерусалимски, като от този момент канонът бил включен в богослуженията през Великия пост.

Текст и снимки: Весела Игнатова

bg-patriarshia.bg